Treden dus uit een kerkeraad met zes Ouderlingen drie elk jaar af, dan heeft de kerkeraad niet het recht deze drie aftredenden weer onder het zestal in de voordracht op te nemen, maar moet hij zes andere namen voordragen.

Juist deze bedoeling van Art. 27 is intusschen steeds miskend.

Men heeft den dienst van twee op drie jaar en vier jaar gebracht. Men heeft als regel aangenomen dat de aftredenden op de voordracht mochten staan. En men heeft zelfs ook het denkbeeld ingang pogen te geven, dat het beter was, de Ouderlingen althans voor hun leven aan te stellen.

Dit nu was onrecht.

Kiest de gemeente geheel vrij, dan natuurlijk is de volle gemeente volkomen gerechtigd dezelfde personen telkens weer voor het ambt aan te wijzen.

De gemeente is, zoo men wil, onder gehoudenheid aan Gods Woord en de Belijdenis, geheel vrij.

Maar maakt de kerkeraad gebruik van de hem bij Art. 22 en 24 verleende bevoegdheid, om te doen wat der gemeente was, dan natuurlijk is de kerkeraad omgekeerd ook stiptelijk gebonden aan de *maatregelen tegen misbruik van zijn bevoegdheid*, door de D. K. hiertegenover is geplaatst, en die maatregelen liggen juist in Art. 22 en 24 uitgedrukt: Geen langer dienst dan van twee jaar, en niet herkiesbaarheid van aftredenden.

Want wel is waar, staat er in Art. 27 bij: »ten ware dat de gelegenheid en het profijt van eenige kerken anders vereischt;" maar vooreerst is het duidelijk, dat hiermede een *exceptie op den regel* bedoeld wordt, terwijl het weerinkiezen van de aftredenden in tal van kerken vaste regel is geworden.

In de tweede plaats dient dan aangewezen, wat de bijzondere *aangelegenheid*, of ook het bijzondere *profijt* is, dat hiertoe beweegt.

Die *aangelegenheid* kan zijn: 1°. dat er geen meerder gesch.ikt personeel is, 2°. dat een ernstig vraagstuk over meerdere jaren loopt en daarom geen wisseling van personeel gedoogt en 3°. dat een bijzondere spanning in de gemeentecontinueering raadzaam maakte.

En dat *profijt* kan alleen zijn, dat enkele broeders zoo in bijzonderen zin gaven voor het ambt en voor de te verrichten bezigheden ontvingen, dat men ze niet zou kunnen vervangen, zonder de gemeente schade te laten lijden.

Doch dit moet dan ook aangewezen worden, en op grond van het laatste kan dan wel die *enkele* aftredende ouderling weer worden voorgedragen, maar wat voor hem geldt, geldt dan nog volstrekt niet voor zijn medeaftredenden.

Hij moge dan herkiesbaar worden gesteld, de anderen mogen dit niet.

Tenzij, en daarmede komt alles in orde, tenzij de kerkeraad, ook al houdt hij formeel Art. 22 en 24 der D. K. aan, feitelijk aan de gemeente een geheel vrije keuze geeft, door het dubbele getal uit het gros der gemeente op te maken.

Geschiedt dit, dan vervalt de klem van Art. 27. Als de deur van den stoomketel open staat, houdt de veiligheidsklep op dienst te doen.

Houdt men daarentegen de deur dicht, zoodat de gemeente niet anders doen kan dan uit een »dubbel getal" kiezen, dan komt het aan geen kerkeraad of classis toe, den veiligheidsmaatregel van Art. 27, anders dan voor de met name daarin aangewezen gevallen, buiten werking te stellen.

In afwachting van de herziening der D. K. moet dus van tweeën één geschieden.

Of de kerkeraad houde zich stipt aan Art. 22 en 24, maar moet dan ook streng en onverbiddelijk Art. 27 naleven.

Of wel Art. 27 worde feitelijk opzij gezet, maar dan moet ook Art. 22 en 24 zoo worden uitgevoerd, dat de keuze der gemeente werkelijk vrij zij.

En een kerkeraad, die omgekeerd, bij Art. 22 en 24 zei: De D. K. bindt mij, ik mag en kan niet anders, — en die tegelijkertijd Art. 27 in zijn tegendeel omzette, zou noch eerlijk te werk gaan, noch het Gereformeerde beginsel van kerkrecht eeren, noch van heerschzucht zijn vrij te pleiten.

De Amsterdamsche regeling schijnt ons daarom voorshands alleszins aanbevelingswaardig te zijn.

Dan geeft men aan de gemeente weer volle, vrije keus, en op grond hiervan behoudt men de mogelijkheid, om de gedurige wisseling van het kerkeraadspersoneel, die op zich zelf zeer ongewenscht is, te voorkomen.

Toch is ook dit nog slechts lapwerk.

Uit de moeilijkheid komen we eerst, als Art. 22, 24 en 27 der D. K. en in verband hiermede ook Art. 4 en 5 principieel herzien worden, in den boven door ons aangeduiden zin.

Wat in 1619, ter wille van de Overheidsbanden en de nationale besogne nog noodig scheen, is het thans niet meer.

De Gereformeerde kerken zijn thans vrij, en kunnen zich thans zuiver, in overeenstemming met haar kerkrechtelijk beginsel, inrichten.

En dit nu zal niet geschied zijn, zoolang de Kerkenordening niet uitdrukkelijk bepaalt, dat de verkiezing van Dienaren, Opzieners en Armverzorgers verblijft aan de Gemeente zelve, onder leiding van den kerkeraad.

Dwang in het geestelijke.

Uit Dordrecht ontvingen we onderstaand breedvoerig, en met stukken gestaafd schrijven, dat ernstige overweging, en ook in ons blad korte bespreking vereischt.

Het ingezonden stuk luidt als volgt:

Hooggeachte Redacteur!

Mag ik een weinig van uw kostbare plaatsruimte voor het volgende verzoeken?

Op het gebied der Christelijke weezenverzorging had dezer dagen te Dordrecht een feit van ergerlijken aard plaats, dat tot kennis van ons Christelijk, en inzonderheid van ons Gereformeerd publiek dient gebracht. Immers, dat publiek dient te weten, waarvoor het zijn liefdegaven besteedt; en diaconiën en voogden dienen op de hoogte te worden gebracht, aan welke stichting, ook al staat dan in hare statuten het woord Gereformeerd, zij hunne weezen toevertrouwen.

Uit het Centraal Weeshuis »Bethel", onder hoofddirectie van Ds. J. Eigeman, werd op staanden voet een jongeling van ± 18 jaar ontslagen, die, van Christelijken wandel en belijdenis, naar het oordeel van Ds. Eigeman zelf, »alleszins geschikt was, om geloofsbelijdenis af te leggen". Gij vraagt waarom? Enkel, omdat hij ter wille van conscientiebezwaren nog niet wilde »aangenomen worden tot lidmaat van de Ned. Herv. Kerk". Hij had verzocht nog een paar jaren te mogen wachten. Dit werd hem door de directie, alias Ds. Eigeman, geweigerd. Het moest nu met de »Paaschaanneming" van 1897 geschieden. Gosker evenwel (zoo heet de jongeling) bleef zijn bezwaren behouden en het was hem onmogelijk, om tegen zijn heldere en krachtige overtuiging in iets te beloven, waarvan hij vooraf wist, dat hij het niet mocht nakomen, en dus ook niet mocht beloven. Nu volgde oogenblikkelijk zijn ontslag. Hij moest het huis verlaten, zonder uitzet, vanwege de directie, en met inhouding van nog eenige gespaarde penningen.

Is dit niet ergerlijk? Mag dit nu zoo maar, zonder eenig woord van protest van de zijde van ons Christelijk publiek, voorbijgegaan worden? Is het niet zaak, dat ook van Hervormde zijde, van de zijde der Gereformeerden vooral in de Hervormde kerk, aan Ds. Eigeman duidelijk te verstaan worde gegeven, dat hij waarlijk met zulke onbarmhartige praktijken hunne belangen, en die van de Hervormde kerk, niet bevordert?

Wordt op die wijze geen smaad geworpen op den arbeid der Christelijke barmhartigheid? Wordt deze in de oogen der wereld geen bespotting, wanneer zij zoo beoefend wordt? Geen wonder dan ook, dat zich aanstonds reeds een stem hiertegen verhief.

In de *Dordrechtsche Courant* van 14 April las men n. l. het volgende:

M.

Wil zoo beleefd zijn onderstaande gebeurtenis als ingezonden stuk in uw blad op te nemen.

Gisteren werd uit het weeshuis »Bethel" ontslagen een achttienjarige jongen, genaamd David Gosker, en werkzaam bij mij.

Deze jongen is nog niet bekwaam genoeg zelfs een half weekgeld te verdienen. In al de jaren dat hij in bovengenoemd weeshuis verpleegd werd, is er geen aanmerking op zijn gedrag geweest.

Wat nu is de reden van zijn vroegtijdig ontslag?

In het begin der vorige week werd hem, omdat hij verzocht had nog een paar jaren te wachten met het afleggen zijner belijdenis, de keuze gesteld: Direct belijdenis doen, of a.s. Maandag vertrekken.

Deze handeling is een bewijs, hoe sommigen zich van het toezicht op minderjarigen ontdoen.

Dank voor de plaatsing.

A. VAN DROOGE.

Twee dagen daarna kon men in *Bethel*, Chr. Weekblad, de volgende zelfverdediging van Ds. Eigeman lezen:

Soms doen zich te dien opzichte nu en dan minder aangename dingen voor, die ons nopen, om strengelijk naar Gods Woord te handelen, hoe gaarne we anders ook een meer liefelijke weg zouden zijn ingeslagen.

Bij voorbeeld.

Toen het de tijd was, om nieuwe leden aan te nemen, verzette zich één der weezen, die we alleszins geschikt achtten, om geloofsbelijdenis af te leggen, daartegen, ofschoon we alle mogelijke bezwaren, die hij op *zijn* wijze daartegen inbracht, op zachtzinnige, maar nochtans ernstige wijze uit den weg trachtten te ruimen; doch het slot was: hij *wilde* nu eenmaal niet aangenomen worden!

Nu bleef ons — vrij natuurlijk! — niets anders over, dan hem, na hem herhaaldelijk vermaand en gewaarschuwd te hebben, het Huis te doen verlaten; zijn *wij* van Godswege geroepen, om, vóóral ook voor der weezen godsdienstige opleiding te zorgen, dan hebben ze ons ook in deze, als machten, door God over hen gesteld, aan *onze* ordonnantiën te onderwerpen, om *Zijnent* wil.

In ons Bethel is iedere wees, vóóral op godsdienstig gebied, verplicht, zijne gedragswijzen daarnaar in te richten, en zich niet eigenwijs, hoogmoedig of op ietwat socialistischen toon tegen onze heilige wenschen en verlangens te verzetten, hoe schoon het ook voor de oppervlakkige wereld klinke, dat hij voor zijn gevoelen durft uitkomen; *wij* moeten weten wat we van den wees, op grond van Gods Woord, eischen, en hem aantoonen, dat *hij* het nog niet weet.

Men onthoude dit s. v. p., en begrijpe vóóral, dat hier geen sprake is van *heerschzucht* van de zijde der Regenten, maar van *orde* en *regel*; wat toch zou het worden, als de Regenten vragen gingen aan den wees: »Hoe verlangt gij het een of ander?

Hier komt dúmaal niet het minst eenige godsdienstige richting in aanmerking; liberaal en modern, die niet gewoon zijn, *onbekookt* te redeneeren, zullen ons dit van beeler harte toestemmen, terwijl de jongens of meisjes, die niet onderworpen zijn aan de bepalingen, die in hun eigen belang gemaakt zijn, daarvan op de eene of andere wijze de treurige gevolgen zullen ondervinden.

Men zegge nu niet: »Ja maar, in elk geval hebben we met *weezen* te doen!" Als dit zoo *is* — en het *is* zóó, — moeten de weezen — en vooral, die reeds den leeftijd van achttien jaar bereikt hebben, en dus geen *kleine kinderen* meer zijn — rekening houden met wat hun te wachten staat, als ze op godsdienstig of maatschappelijk gebied wijzer willen zijn dan hun opvoeders, en zich in hun verregaanden hoogmoed niet ophitsen laten door zoogenaamd »godsdienstige" menschen, die ten slotte bewijzen, dat ze onbijbelsch, ja, ongodsdienstig zijn.

Ons dunkt, het qui s'excuse s'accuse is hier te zwak. Dit stuk is een doorloopende zelfaanklacht. Met een »vrij natuurlijk" wordt het eigen geweten op den mond geslagen. Met uitdrukkingen als »eigenwijs, hoogmoedig of op ietwat socialistischen toon" wordt op schandelijke wijze een blaam geworpen op een uitnemenden jongeling, die zijn geweten niet wil verkrachten. »Onbekookt" heet iedere liberale of moderne, die aan zijn verontwaardiging over deze tactiek van Ds. Eigeman op kalme en nette manier lucht geeft. En van zijn broederen, die met hem den Christus belijden, maar niet met hem wenschen te buigen voor de Haagsche Synode, maakt hij zich eenvoudig af, als van »s.g. godsdienstige menschen, die ten slotte bewijzen, dat ze onbijbelsch, ja, ongodsdienstig zijn".

H. J. REUIL.

Dordrecht, 21 April '97.

Dat dit relaas pijnlijk aandoet, spreekt vanzelf, en dat de redeneering van Ds. Eigeman, op het stuk van beginsel, onverdedigbaar is, ziet ieder.

Hij zelf zal de eerste zijn, om dit te bekennen, zoodra hij zich de moeite gunt, om wat hij schreef over te lezen, en aan de beginselen der Belijdenis te toetsen.

Ongetwijfeld toch heeft een wees in een gesticht aan zijn voogden dezelfde gehoorzaamheid te bewijzen, die hij, leefde zijn vader nog, aan dezen verschuldigd zou zijn. Daarover bestaat geen verschil.

Maar vraagt men nu, of een vader het recht zou hebben, tot zijn kind te zeggen: »Gij *moet* belijdenis doen," dan springt het terstond in het oog, dat dit overschrijding van de vaderlijke macht zou zijn.

Belijdenis doen is *belijden*. En of men belijden *kan*, hangt niet af van wat anderen mij gebieden, maar van wat in mijn hart leeft en zich in mij dringt naar de lippen.

En overmits nu een vader geen hartekenner is, en het niet in zijn macht heeft, een belijdenis in het hart van zijn kind te brengen, zal elk rechtgeaard vader in zulk een geval wel zijn kind dringen, vermanen en van Godswege bidden mogen om te belijden, maar dwang ten deze uitoefenen is aanranding van de consciëntievrijheid, een zich aanmatigen als vader, wat alleen Gode toekomt.

Wel is een kind in zulk een geval verplicht, desgevraagd te zeggen, welke bezwaren en bedenkingen hij heeft, en kan de vader deze bezwaren wegen en keuren.

Maar ook al is het, dat de vader deze bezwaren voor niets acht, en ongerijmd oordeelt, ook zoo mag hij toch nooit anders dan overreding aanwenden, en, baat dit niet, dan moet hij zwichten.

Op het stuk van belijdenis is een iegelijk volkomen vrij, althans waar men, gelijk hier, te doen heeft, niet met een kind van 12 à 13 jaar, maar met een jongen man van omstreeks 18 jaar.

Hierover kan geen geschil bestaan.

Toch zouden we niet gaarne Ds. Eigeman alleen voor het gebeurde aansprakelijk stellen.

Zijn verdediging van het gebeurde was stuitend, maar de hoofdschuld ligt ook hier bij *de fatale weeshuizen*.

In onze weeshuizen gold sinds lange jaren de vaste regel, dat de jongens en meisjes, in dat en dat jaar, moesten worden »aangenomen", en die regel duldde geen uitzondering.

Sinds de laatste twintig jaren mag hierin eenige verbetering gekomen zijn, maar althans tot op dien tijd gold die regel overal, in alle weeshuizen, en ze gold als een wet van Perzen en Meden. Voor een persoonlijk eigen geestelijk leven is in een weeshuis geen plaats.

Dit hangt samen met het kazerneachtige leven in het weeshuis, en met de militaire orde die er heerscht.

Dat en dat jaar ging men, zoo eischte de regel, op de catechisatie. Als die jaren om waren, moest men er af. En eenmaal aangenomen, nam men in het weeshuis een soort hoogeren rang in en genoot eenige privileges die de catechisanten misten.

Schrijver dezes heeft in het weeshuis te Amsterdam vóór twintig jaren denzelfden strijd te strijden gehad. En ook toen bleek er niets aan te doen te zijn. Die wet, die regel gold nu eenmaal, en aan die regel moest een ieder zich onderwerpen.

Meer nog, we geven toe, dat in grootere weeshuizen feitelijk niet wel een andere regel practicabel is, overmits, laat men de keuze vrij, de groote meerderheid niets aan de catechisatie doet, en niet uit gewetensbezwaar maar uit luiheid en onverschilligheid den dans ontspringt.

Juist dit echter is ons een reden te meer, waarom we zoo ernstig tegen *alle* weeshuisidée gekant staan.

Alle weeshuis-inrichting op groote schaal vermoordt het teedere en heilige in de banden van routine, regel en militaire tucht.

De fout van Ds. Eigeman is dan ook hoofdzakelijk, dat hij, dit kwaad en de oorzaak van dit kwaad uit het oog verliezende, een verdediging van het gebeurde schreef op quasi-geestelijke gronden, die uiteraard geen oogenblik steek houden.

Nog op dit oogenblik weten we in het minst niet, welke bedenking deze jongen tegen het afleggen van belijdenis had.

Indien de kerkelijke quaestie in het spel was, en hij neigende naar de Gereformeerde kerken, zich niet wilde laten dwingen omzich door stipulatie aan de Ned. Hervormde kerk te verbinden, rijst natuurlijk de geheel andere vraag, of de kinderen in dat weeshuis opgenomen vrij zijn in de keuze van hun kerk.

Indien niet, dan had hij er niet in moeten gaan, of ook, veranderde hij sinds van overtuiging, dan had hij het moeten verlaten.

Staat het weeshuis krachtens zijn statuten daarentegen op gemeenen grondslag, zoodat de kinderen niet tot een bepaalde kerk behoeven te behooren, dan rekent deze bijomstandigheid natuurlijk niet mede, en was hij volkomen vrij, wilde hij belijdenis doen, het te doen bij die kerk, die de liefde van zijn hart had.

Doch gelijk gezegd, dat punt kunnen we niet beoordeelen, overmits de statuten niet in ons bezit zijn, en we geen pertinente verklaring van den jongen man voor ons hebben.

Uit de Pers.

In een zeer subjectief, maar daardoor te interessanter schrijven, pakt Ds. Gispen zijn lezers door uit te pakken over eigen gewaarwordingen.

Eerst was hij afbijterig tegenover het nieuwopkomend Calvinisme gestemd.

Gelijk zoovelen was ook mij, van kindsaf, ingescherpt, dat »de wijsheid dezer wereld" dwaasheid is bij God; dat de »natuurlijke mensch" niet begrijpt de dingen, die des Geestes Gods zijn, en dat we ons verstand »gevangen moeten leggen".

Toen ik echter met de geschiedenis een weinig bekend werd, de geschiedenis der Christelijke leerstukken naging, eenig begrip kreeg van een Theologische Encyclopaedie, kennis maakte met de geschiedenis der wijsbegeerte, en iets meende te vatten van de verschillende stelsels der groote denkers uit den ouden en nieuwen tijd en, in verband daarmede, van de richtingen in de theologie, vooral die van de middeleeuwen en van onzen tijd, toen begreep ik, dat die Schriftwoorden toch een andere beteekenis hadden en een andere strekking, dan waarin zij, in de kringen der ongeleerden, meestal opgevat worden. Maar het ging mij onder alles naar het woord: die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smart.

Want ik kon niet anders zien of, wat men nu het Calvinisme noemt, de geheele wereldbeschouwing der Gereformeerden, vond in de gansche Christenheid geen enkel *wetenschappelijk* verdediger meer. Het bestond nog wel, maar — als sekte, als wereldbeschouwing, die uitsluitend in de kringen der ongeleerden en der geringe lieden een kwijnend bestaan voortsleepte. De stroom van het eigenlijke, wetenschappelijke leven ging buiten ons om, raakte althans ter nauwernood onze voeten. En roeping scheen het mij toe, om buiten de legerplaats de smaadheid van Christus te dragen, gesterkt door het woord: heeft ook iemand van de oversten in Hem geloofd, of van de Farizeën?

Uit dezen gemoedstoestand verklaar ik voor mij zelven ook het wantrouwen, waarmede ik de geruchtmakende beweging in de Ned. Herv. kerk aanschouwde, die als echte, Gereformeerde zich aanmeldde. Ik hoorde van Evangelisten, die de stof hunner prediking geheel uit het Hooglied haalden en uit de Profetische boeken, en de menschen waarschuwden tegen de Remonstrantsche leeringen onder de Afgescheidenen in omloop, en tegen de gevaarlijke prediking in onze kerken, tegen de zonde der Afscheiding, en daarbij wezen op de noodzakelijkheid van het weenen op Sions vervallen muren en over de verbrekinge Jozefs. En ik dacht zoo, de menschen strijden voor een verloren zaak. Ze zijn een paar eeuwen te laat op de wereld gekomen, en schijnen te meenen, dat een kind der negentiende eeuw, aan bloedarmoede lijdende, genezen zal worden, als hij den pels van zijn overgrootvader aantrekt.

Maar Dr. Kuyper dan?

Ja, Dr. Kuyper!

Wat heb ik mij wel moe gepeinsd op de vraag: Wie is toch Dr. Kuyper, wat wil hij, wat zal hij?

Er was zooveel in zijn schriften, dat mij aantrok, dat mij niet alleen schoon, maar onwederlegbaar waar toescheen; en ook weder veel, dat mij veeleer afstootte, dat mij voorkwam te zijn een zich schikken, zelfs in taal en stijl, naar het volk, dat zoo gaarne tot de kinderkens gerekend wordt, maar toch wijzer zich acht dan al zijne leeraren. Het ging mij dikwerf, zooals de moderne dichter een leek laat zeggen: »als ik mijn oogen sluit, dan wil ik 't wel gelooven; maar als ik ze opendoe, dan komt de twijfel weder boven." Zelfs bij de oprichting der Vrije Universiteit op Gereformeerden grondslag, ofschoon ik de idee toejuichte en den moed, die er zich in uitsprak bewonderde, kon ik de gedachte niet kwijt raken: wie bij Calvijn blijft staan, maakt Rousseau onvermijdelijk.

En dan — die Doleantie!

Wat was zij anders dan een *maken* en nabootsen van wat de Contra-remonstranten, in de 17e eeuw, ondernamen, maar met dit verschil, dat men toen doleerde tegen de overheids-macht, en nu tegen de kerkbesturen, waaronder men geboren was en leefde, en wat zou zij anders uitwerken dan dat het aantal Protestantsche kerkgenootschappen in Nederland met één werd vermeerderd?

Ik begreep in die dagen nog niet, dat *Dr. Kuyper* niet bij Calvijn bleef staan, maar van Calvijn *uitging*. Uitgang van de eeuwige, onveranderlijke en onvergankelijke beginselen, die de groote Hervormer in de 16e eeuw, uit Gods Woord, aan het licht bracht, en dat *Dr. Kuyper* niet was copieerder van Calvijn, maar regenerator van het Calvinisme, van geheel de Gereformeerde levensbeschouwing, waarvan de reformatie der kerk slechts een deel, zij het ook een belangrijk deel, uitmaakt. Dat die wedergeboorte van het Calvinisme het geheele leven omvat, allereerst het wetenschappelijk leven van den modernen tijd raakt, en dat juist op dit gebied de strijd moet gestreden, om verder die eeuwige beginselen, in Gods Woord nedergelegd en geopenbaard, in hare toepasselijkheid voor de eischen, de nooden en behoeften van den modernen tijd, aan te toonen en te handhaven, tegenover den algemeenen tijdgeest en de veelvuldige tegenspraak.

En ook begreep ik toen nog niet, dat er een terrein was, waarop Scheiding en Doleantie elkander konden ontmoeten en tot eenheid komen in de hoogere en toch zoo eenvoudige gedachte, die niet gezocht behoefde te worden, maar reeds voor eeuwen gegeven was in de Belijdenis en Kerkenordening der Nederlandsche Gereformeerde kerken. En evenmin begreep ik de noodzakelijkheid der wedergeboorte van onze Theologische School en van geheel de opleiding tot het predikambt, in verband met alles wat onze tijd vordert, en hoe ook dit in verband stond met de groote, alles beheerschende gedachte, dat God, ook op het gebied der wetenschap, tot zijn eere koms, en dat ook daar gelden de ordinantiën Gods en geen menschelijke inzichten.

Of ik dat alles dan nu begrijp? Een weinig, zou ik zeggen.

Een weinig geloof ik nu te begrijpen, waarom God de Heere, uit ons midden, een man als *Dr. Bavinck* verwekt heeft; en waarom Hij een reeks van jeugdige ambtgenooten vol geestdrift voor het leven, zooals het thans is, heeft geroepen en aangegord en toegerust, om te strijden voor het geloof, eenmaal den heiligen overgeleverd.

Zie, mijn vriend, als ik het naderend einde van mijn ambtelijk leven vergelijk met het begin, dan grijpt menigmaal verbazing mij aan, over wat ik heb zien worden en vergaan. Maar bovenal is dan in mijn hart een behoefte om te aanbidden, met schaamte over kleingeloof en twijfelmoedigheid. Dan zegt ook in mij een stem: onze God is wonderlijk van raad en machtig van daad; Hij doet groote dingen die men niet doorgronden, wonderen, die men niet tellen kan!

Ik had u iets willen schrijven over de belangrijke studie van *Mr. Anema*, en in plaats van dat ben ik aan de praat geraakt over mijzelven. Nu dat eenmaal zoo is, blijve het zoo. De kopie moet naar de drukkerij, en de volgende week zult ge, naar ik hoop, eenig verband kunnen vinden tusschen wat ik nu schreef en dan wensch te zeggen.

Het Calvinisme heeft niet alleen *een* toekomst, maar onder de Nederlandsche orthodoxen *de* toekomst.

Al het overige brokkelt af en versmelt.

Te tobben heeft men, en tobben zal het ten einde toe blijven, omdat het Calvinisme den meesten te machtig is, maar juist omdat het zoo machtig is, verovert het de geesten en laat ze niet weer los.

Over het maandblad »*Het Diakonaat*" schrijft Prof. Lindeboom in de *Bazuin* dit goede woord, waaraan we ter bevordering van de zaak gaarne ook in ons blad een plaats verleenen.

Het Diakonaat is de titel van een »Maandblad, gewijd aan den arbeid der Dienende Liefde", dat wordt uitgegeven »vanwege de Christelijke Vereeniging voor de verpleging van lijders aan vallende ziekten, te Haarlem"; onder redactie van den oudzendeling, den heer J. L. Zegers, Directeur der Inrichtingen van die Vereeniging, te Heemstede; bij den uitgever F. W. Egeling te Amsterdam. De prijs van dit Maandblad is niet hoog, *f* 1.00 per jaar. De eerste bladzijde van elk No. bevat de voorwaarden ter opneming van kranken in de inrichtingen der Vereeniging en in onderscheidene andere Diakonessenhuizen. Deze Vereeniging is haar 16de jaar ingetreden, en haar Maandblad het 11de. Allen, die in dezen arbeid belangstellen, inzonderheid hun, die zelf daarin arbeiden, bevelen wij de lezing ook van dit Maandblad aan. »Zonder hoop gaan wij het nieuwe jaar niet in" — schrijft de geachte directeur en redacteur. »Wij hebben goede, milddadige vrienden en een rijken God, die alle harten in Zijne hand heeft, de nooden kent, de gebeden verhoort.

Men blijve met belangstelling onze mededeelingen, onze artikelen in het *Diakonaat* volgen!

Onder al de bladen en bladjes ook in het laatste jaar met eenige vermeerderd, behoudt ons orgaan toch steeds een eigenaardige plaats. Waaraan de Christelijke pers ook aandacht wijde, en welke belangen zij ook krachtig en aanhoudend bepleit, voor den diakenen- en diakonessen-arbeid, schijnt zij in den regel niet veel plaats over te hebben.

Zooveel mogelijk willen wij voor verscheidenheid zorgen. Maar ieder kan licht beseffen, dat dit voor een orgaan als het onze, vooral bij zeer weinig medewerking, niet gemakkelijk is.

Gaarne nemen wij zooveel mogelijk op wat den arbeid van andere Vereenigingen geldt, om zoo »den arbeid der dienende liefde in het algemeen" te bevorderen. Van den arbeid in gestichten, gezinnen, wijken, gemeenten, brengen en houden wij onze lezers gaarne op de hoogte. »Wij leven met elkander en dienen d'een den ander".

Ik geloof, dat velen ons streven op prijs stellen.

Moge de gang van ons blad dit jaar voorspoedig zijn!

Wij hebben ons blad lief, en velen deelen in die liefde.

Toone men die liefde door zijn uitbreiding in de hand te werken en nieuwe inteekenaren te werven!

De prijs is zoo billijk. Tegen *f* 1.15 per jaar ontvangt men het franco per post of door zijn boekhandelaar.

Wij weten dat wij ons werk, al ons werk, ook dit werk, met veel zwakheid verrichten, en hadden wij in onze onmiddellijke nabijheid niet een krachtigen steun, wij nogal eens tegen onze taak zouden opzien. Maar wij dienen er een goede zaak door, en de Heere zal helpen en regenen, gelijk Hij trouw gedaan heeft.

Allen, die het met onze Vereeniging en haar streven, met den arbeid der dienende liefde, met de belangen van het Godsrijk in dezen ernstigen tijd ernstig meenen, roep ik ernstig toe: Laat in uw hart en huis nooit ontbreken een vurig gebed tot God voor den hoogstbelangrijken arbeid der Christelijke barmhartigheid! Onze broeders en zusters, diakonen en diakonessen, die hen besturen, en die hen opleiden, zij zullen van dat gebed de hun zoo noodige geestelijke kracht ondervinden; en de berichten, die wij u maandelijks zullen kunnen geven, zullen bewijzen, tot versterking van het eigen geloof, dat onze God leeft en wij Hem niet zonder reden als »Hoorder der gebeën" belijden.

Die God, wiens liefde in Christus wij ondervonden, Dien wij door onze daden wenschen te prediken in de wereld, zij u en ons voortdurend met Zijne genade in alles nabij, en zegene velen, zeer velen door uwen en onzen, onzen gemeenschappelijken arbeid!"

Vele waren de aanvragen voor *particuliere* verpleging, d. i. van familiën, die een verpleger of verpleegster bij zich verlangden.

»Wij deden wat wij konden door de uitzending onzer Broeders en Zusters, maar op menig verzoek moest ontkennend geantwoord worden.

Dat laatste is verbazend jammer, want de behoefte aan geoefende hulp is dikwijls zoo groot, en het blijkt nu toch gedurig, dat men van de hulp van Roomsche zijde niet altijd gaarne gediend is.

In dat gebrek is alleen te voorzien door vermeerdering van het aantal diakonessen in alle Huizen, ook bij ons, en door uitbreiding van het getal diakonen.

Bovendien wordt algemeen ingezien, dat eene degelijke opleiding en vorming der Broeders en Zusters onmisbaar, en daarvoor niet alleen tijd en geduld, maar ook een grooter aantal personen noodzakelijk is.

De zaak des Heeren wordt toch zeker het best door *bekwame* hulp bevorderd."

We zijn het daarmede volkomen eens. Die overtuiging heeft ook tot de organisatie eener eigen »Opleiding" in de Gereformeerde Gestichten voor krankzinnigen geleid. Wat nu reeds een enkele maal geschiedt, n. l. dat »Veldwijk" een broeder of zuster afstaat voor verpleging van een patient in den schoot zijner familie, zal eerlang meermalen kunnen geschieden, zoodra het getal gediplomeerden grooter wordt. Voor deze en al dergelijke Vereenigingen is het van het grootste belang geschikte personen te verkrijgen, die aanleg hebben en lust en tact, en bovenal een hart, dat uit de liefde van Christus kan medelijden met de lijdenden.

Zonder die gaven en zonder die liefde zal ook de beste opleiding niet de gewenschte vruchten dragen, niet in de roepende behoeften voorzien. Al wie dezen arbeid wil bevorderen, geve niet slechts een jaarlijksche bijdrage, maar werke ook mede, om zulke personen te ontdekken en hen tot den arbeid op te wekken en te steunen.

Het trekt ons steeds zoo aan, als we den geachten schrijver over den Dienst der Barmhartigheid mogen hooren.

Blijkbaar is hij daarvoor de *rede man*.

Voorwaar in Christus' kerk, vooral in onze dagen, geen geringe onderscheiding.

Officieele Berichten.

Met verkorting uit het Kerkblad van 7 Mei.

Verslag van de vergadering der kerken in de Classis Bolsward, 7 April 1897 te Wommels.

Ds. Andrée opent de vergadering namens de roepende kerk op gebruikelijke wijze.

Ds. R. K. Brouwer is praeses, Ds. S. Bosma scriba, Ds. T. D. Prins assessor.

Bij rondvraag naar Art. 41, vraagt de kerk van Wommels, of kerkeraden het recht hebben, collectanten te weren, die eene aanbeveeling van het Informatiebureau bezitten? Besloten wordt, dat de deputaten deze vraag op de Prov. Synode ter sprake zullen brengen.

Op de vraag van de kerk van Cubaard betreffende Art. 83 D. K. wordt ontkennend geantwoord. Of de Classis ook iets kan doen, om de Zondagsontheiliging door het vervoeren van melk tegen te gaan, hierover zal een nader onderzoek worden ingesteld en op de volgende vergadering worden gerapporteerd. Toestemming wordt aan eene kerk verleend, om over te gaan tot den 2den trap van censuur.

Omtrent het verzoek van Ds. E. T. Ploos van Amstel om emeritaat, meent de Classis zich te moeten houden aan het besluit der Generale Synode.

Roepende kerk voor de volgende vergadering is Piaam en, volgens de nieuwe regeling, Bolsward de vaste plaats van vergaderen.

Hierop wordt de vergadering door Ds. Prins met dankgebed gesloten.

Verslag van de vergadering der Classis Goes, gehouden te Goes, 14 April 1897.

De praeses der vorige vergadering, Ds. R. J. van der Veen, opent de vergadering.

Als moderamen nemen zitting: Ds. Johs. Visser, praeses, Ds. R. J. van der Veen, scriba, Ds. J. J. Koopmans, assessor.

Naar aanleiding van een ingekomen brief van den Zendings-deputaat Ds. J. H. Feringa wordt besloten, dat de kerken in de volgende vergadering verslag zullen uitbrengen van wat in haar midden gedaan wordt aan de Zending.

De praeses sluit, na rondvraag, de vergadering.